

Νέοι και εθισμός στο διαδίκτυο: Ερευνητική προσέγγιση συχνότητας του φαινομένου.

ΑΡΓΥΡΗΣ Β. ΚΑΡΑΠΕΤΣΑΣ*, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ι. ΦΩΤΗΣ**, ΝΙΚΟΣ Χ. ΖΥΓΟΥΡΗΣ***

Περίληψη

Το διαδίκτυο αποτελεί την τεχνολογική εξέλιξη που σχεδιάστηκε προκειμένου να βοηθήσει την επικοινωνία και την έρευνα ανάμεσα σε πανεπιστημιακά ιδρύματα, καθώς και σε στρατιωτικές υπηρεσίες. Η ευρεία όμως διάδοσή του, ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, όπως οι νέοι, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας μορφής εθισμού των νέων στο διαδίκτυο η οποία και απετέλεσε ένα πεδίο έρευνας για την επιστημονική κοινότητα. Σκοπός του παρόντος ερευνητικού πρωτοκόλλου είναι να μελετήσει το πλήθος και τα χαρακτηριστικά των μαθητών που είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο. Η έρευνα διεξήχθη σε σύνολο 100 μαθητών Γυμνασίου του Νομού Μαγνησίας με μέσο όρο ηλικίας 14,3(Τ.Α. 0,647). Στο νομό Μαγνησίας παρατηρούνται τα μεγαλύτερα ποσοστά εθισμού στο διαδίκτυο στη Θεσσαλία, γεγονός που λειτούργησε καταλυτικά στη διεξαγωγή έρευνας στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Η έρευνα έρχεται να επισημάνει το μέγεθος του προβλήματος εθισμού των παιδιών στο Διαδίκτυο. Στη συνέχεια για να εντοπιστεί ο εθισμός στο διαδίκτυο χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο εντοπισμού εθισμού της Young (1996) [1]. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι το 22% των μαθητών παρουσίασαν εθισμό στο διαδίκτυο. Το υψηλό ποσοστό προβληματίζει ιδιαίτερα, καθώς στη σύγχρονη εποχή εγείρεται προβληματισμός γύρω από τις αρνητικές του επιδράσεις στην κοινωνία, γίνεται όλο και πιο έντονος. Τα παρόντα ερευνητικά δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν σε μια έρευνα πιλότο, που αυτή τη στιγμή διεξάγεται από το Εργαστήριο Νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Λέξεις κλειδιά: εθισμός, διαδίκτυο, νέοι

*Καθηγητής Νευροψυχολογίας – Νευρογλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

***Διδάκτορας Κλινικής Νευροψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Εισαγωγή

Το διαδίκτυο είναι ουσιαστικά ένα καινούργιο εργαλείο το οποίο έχει γίνει μέρος της καθημερινότητας πολλών ανθρώπων, ιδιαίτερα των νέων [2,38]. Όλοι πλέον αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα ο χρήστης να μπορεί να αντλήσει πληροφορίες, να επικοινωνήσει και να γίνει ενεργό μέλος της μεγάλης παγκόσμιας διαδικτυακής κοινότητας.

Ο όρος διαδίκτυο (internet) χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά το 1982 και στα μέσα της δεκαετίας του '90 διαδόθηκε ευρύτερα. Άμεσα έγιναν αντιληπτές από όλους οι πολλές δυνατότητες επικοινωνίας και πρόσβασης στην πληροφορία που αυτό παρείχε, παρά το γεγονός ότι τα αρχικά περιβάλλοντα πλοήγησης δεν διακρίνονταν για την ευκολία χρήσης τους, πραγματικότητα η οποία σήμερα έχει ανατραπεί χάρη στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών στην επικοινωνία ανθρώπου μηχανής (HCI), καθιστώντας κυρίως τα προγράμματα πλοήγησης πολύ πιο εύχρηστα και λειτουργικά. Το διαδίκτυο εξαπλώθηκε και εξαπλώνεται ραγδαία.

Παρά το γεγονός ότι στη μελέτη μας ασχολούμαστε με τις αρνητικές συνέπειες της χρήσης του διαδικτύου, δεν πρέπει να αγνοήσουμε και τα πλεονεκτήματα της χρήσης του. Η κοινωνικοποίηση και η ανταλλαγή απόψεων είναι ένα από τα πλεονεκτήματα της χρήσης του διαδικτύου για τους μαθητές [3,4]. Μέσω του διαδικτύου μπορεί να επανασιναφθούν κοινωνικές σχέσεις μεταξύ ατόμων, που η φυσική απόσταση δεν τους επιτρέπει να επικοινωνούν, ενώ ταυτόχρονα παρέχονται ευκαιρίες ανάπτυξης νέων κοινωνικών επαφών. Επιπλέον, τα εκπαιδευτικά οφέλη είναι πολλά από τη χρήση του διαδικτύου για τους μαθητές. Η ύπαρξη δικτυακών τόπων προσομοίωσης σχολικών εργαστηρίων, επιτρέπει στους μαθητές να επικοινωνούν σε ένα εικονικό χώρο μελέτης, πειραματισμού και ανταλλαγής απόψεων. Οι μαθητές μέσω του διαδικτύου επίσης, έρχονται σε επαφή με νέες, διαφορετικές ιδέες και κουλτούρες περ-

ιοχών που η προσέγγισή τους είναι πολλές φορές δύσκολη έως αδύνατη. Το διαδίκτυο δίδει επιπλέον δυνατότητες επαφής και εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες. Παράλληλα, πολλοί μαθητές αυξάνουν την αίσθηση αυτοεκτίμησής τους [5], όταν βοηθούν την τάξη τους με δύσκολες στη χρήση εφαρμογές υπολογιστών, καθώς η χρήση του διαδικτύου και η υπέρμετρη χρήση των νέων τεχνολογιών τους καθιστά ειδικούς.

Όπως κάθε εργαλείο, άλλωστε έτσι και το διαδίκτυο παρουσίασε και τις αρνητικές πλευρές της χρήσης του. Τα διαδικτυακά δεδομένα στο μεγαλύτερο ποσοστό τους αποτελούν πληροφορίες αμφιβόλου αξιοπιστίας. Συνεπώς, είναι αρκετά πιθανό οι μαθητές που δεν έχουν δημιουργήσει ένα σταθερό χαρακτήρα να προσεγγίσουν όχι μόνο αναξιόπιστες, αλλά και επικίνδυνες πολλές φορές για τον ψυχισμό τους πληροφορίες. Το πορνογραφικό υλικό, για παράδειγμα, είναι πλέον εύκολα προσβάσιμο στους μαθητές δημιουργώντας προβλήματα στην προσωπική, στην κοινωνική και την σχολική έκφραση της ζωής τους. Επίσης, η προβληματική χρήση του διαδικτύου μπορεί να συνδεθεί με πολλά οικογενειακά προβλήματα [3,5] καθώς χάνεται η δυνατότητα ουσιαστικής επικοινωνίας, αφού ο χρόνος σπαταλάται διαδικτυακά. Πολλές έρευνες επισημαίνουν με ιδιαίτερη ακρίβεια τη μεταστροφή αυτή των οικογενειακών σχέσεων [2,6,7]. Οι διαδικτυακές δραστηριότητες των παιδιών δεν τους επιτρέπουν να επικοινωνούν ουσιαστικά με την οικογένειά τους, ενώ τα ψέματα είναι καθημερινή πρακτική [6]. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των διαδικτυακών δραστηριοτήτων είναι η ανωνυμία των χρηστών. Πολλοί μαθητές οδηγούνται στην παρουσίαση μίας ψευδούς προσωπικότητας, που οι ίδιοι θα ήθελαν να έχουν, με μεγάλο κίνδυνο να έρθουν σε επαφή με άτομα ψυχοσυναισθηματικά διαταραγμένα ή να εμπλακούν εν αγνοία τους σε παράνομα κυκλώματα.

Ο Ivan Goldberg το 19958 ήταν ο πρώτος που απλά ανέφερε την έννοια του εθισμού στη χρήση του διαδικτύου. Η έκφραση όμως εθισμός στο διαδίκτυο καθιερώνεται ένα χρόνο μετά, από την Ψυχολόγο Kimberly Young, ενώ στη συνέχεια ακολούθησαν πάρα πολλές αναφορές σχετικά με τις αρνητικές συνέπειες της χρήσης του διαδικτύου [9,10,11,12,13,14,15,16,36,39,40]. Ωστόσο, πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο όρος εθισμός θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μόνο σε περιπτώσεις χρήσης ουσιών [17,18] χωρίς όμως να επικρατήσει η άποψή τους. Έτσι ο όρος εθισμένος χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρίσει περιπτώσεις ατόμων

που έχουν παθολογική σχέση με τα τυχερά παιχνίδια [19], τα ηλεκτρονικά παιχνίδια [20], την τροφή-υπερφαγία [21], τη σωματική άσκηση [22], τις ερωτικές σχέσεις [23] και την παρακολούθηση τηλεοπτικών εκπομπών [24].

Το 1996 η Young παρουσίασε μια σύντομη κλίμακα [1], η οποία χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση ατόμων εθισμένων στο διαδίκτυο. Η αρχική αυτή κλίμακα της Young και το κριτήριο των πέντε θετικών απαντήσεων προκειμένου κάποιος να χαρακτηριστεί εθισμένος στο διαδίκτυο, προέκυψε μετά από μελέτη της κλίμακας εθισμού στα τυχερά παιχνίδια και ύστερα από συσχέτισμό της με τη χρήση του διαδικτύου. Σε μια περαιτέρω μελέτη των επιπτώσεων του νέου εργαλείου στην σχολική πραγματικότητα η Young το 1996 [1] διαπίστωσε ότι το 58% των μαθητών παρουσίασαν αλλαγές στον τρόπο μελέτης, ελάττωση των βαθμολογικών επιδόσεων, ακόμη και δυσκολίες απόκτησης ικανοποιητικών βαθμών προκειμένου να προβιβαστούν σε μεγαλύτερες τάξεις. Αυτό οφειλόταν στο εξής: Αρχικά το διαδίκτυο στην σχολική πραγματικότητα παρουσιάστηκε ως ένα εργαλείο το οποίο παρέχει στους μαθητές πολλές νέες δυνατότητες ανακάλυψης νέων γνώσεων, επικοινωνίας, εξάσκησης. Παρόλα αυτά το 86% των υπεύθυνων εκπαιδευτικών, των βιβλιοθηκάρων και των εκπαιδευτικών της πληροφορικής, διαπίστωσαν ότι στην πραγματικότητα το διαδίκτυο δεν αύξησε τις αποδόσεις των μαθητών που ήρθαν σε πρώτη επαφή με αυτό [25].

Μεθοδολογία

Στην έρευνα συμμετείχαν 100 παιδιά (51 αγόρια/49 κορίτσια) ηλικίας από 13 έως 15 ετών (Μ.Ο.14,3±0,647), τα οποία εντοπίστηκαν με τυχαία δειγματοληψία σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του αστικού συγκροτήματος του Βόλου. Στα παιδιά αυτά χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο μέτρησης του εθισμού στο διαδίκτυο της Young (1996) [1] προσαρμοσμένο στα Ελληνικά. Η συγκεκριμένη δοκιμασία περιλαμβάνει οκτώ ερωτήσεις με δύο πιθανές απαντήσεις (ναι/όχι). Το ποσοστό του εθισμού του αξιολογούμενου προκύπτει από το σύνολο των θετικών απαντήσεων. Συγκεκριμένα, από τη διεθνή χρήση του εργαλείου καθώς και η στάθμιση της Young (1996)1 προτείνει ότι εθισμένος στο διαδίκτυο είναι ο εξεταζόμενος που θα απαντήσει θετικά τουλάχιστον σε πέντε ερωτήσεις. Την ίδια ακριβώς μεθοδολογία χρησιμοποιήσαμε και στο

ερευνητικό πρωτόκολλο που διεξήχθη από το εργαστήριο Νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Προκειμένου να εντοπιστεί ο αριθμός των μαθητών που είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο χρησιμοποιήσαμε στατιστική ανάλυση συχνότητας για τον εντοπισμό του μέσου όρου των απαντήσεων των εξεταζομένων. Επίσης, χρησιμοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης με μία ανεξάρτητη μεταβλητή προκειμένου να εντοπιστούν οι διαφορές στον τρόπο που απαντούν τα άτομα ανάλογα με το εάν είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο. Όλες οι στατιστικές αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν με το Στατιστικό Πακέτο για της Κοινωνικές Επιστήμες (SPSS [19]). Τέλος, σε κάθε περίπτωση η μηδενική μας υπόθεση (H_0) είναι ότι στις ηλικίες που μελετήθηκαν δεν υπάρχουν εθισμένοι στο διαδίκτυο και ότι εάν υπάρχουν δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικές διαφορές με τον υπόλοιπο ερευνητικό πληθυσμό.

Αποτελέσματα

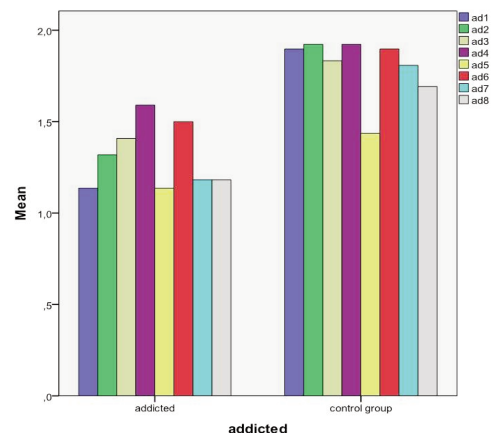
Από τον έλεγχο των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο της Young (1996) [1] προκύπτει το συμπέρασμα ότι το 22% του συνόλου του δείγματος των νέων που μελετήθηκαν με το παρόν ερευνητικό πρωτόκολλο είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο. Τα αποτελέσματα φαίνονται και στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 1. Ποσοστό εθισμένων νέων στο διαδίκτυο

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούν οι διαφορές στις απαντήσεις των παιδιών ανάλογα με την ερευνητική ομάδα στην οποία ανήκουν. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση διακύμανσης με ανεξάρτητη μεταβλητή το εάν τα παιδιά

χαρακτηρίζονται ως εθισμένα στο διαδίκτυο ή ανήκουν στην ομάδα ελέγχου. Συγκεκριμένα στην πρώτη ερώτηση (νιώθετε απορροφημένος συνεχώς από το internet) $F(1,98) 99,70 p<0.001$. Στη δεύτερη ερώτηση (χρειάζεται να χρησιμοποιείτε internet με αυξητικούς ρυθμούς χρόνο) $F(1,98) 56,675 p<0.001$. Στην τρίτη ερώτηση $F(1,98) 18,740 p<0.001$. Στην τέταρτη ερώτηση $F(1,98) 17,091 p<0.001$. Στην πέμπτη ερώτηση (Παραμένετε συνδεδεμένοι στο internet περισσότερο ώρα από ό,τι αρχικά είχατε προγραμματίσει) $F(1,98) 6,931 p=0.01$. Στην έκτη ερώτηση $F(1,98) 20,950 p<0.001$. Στην έβδομη ερώτηση $F(1,98) 42,809 p<0.001$. Τέλος στην όγδοη ερώτηση $F(1,98) 22,036 p<0.001$. Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι το 22% των ερωτηθέντων που εντοπίστηκαν στην έρευνα μας ως εθισμένοι στο διαδίκτυο παρουσιάζουν υψηλές στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο εθισμού της Young (1996) [1], σε σχέση με τους συμμαθητές τους που εντάχθηκαν στην ομάδα ελέγχου. Στο γράφημα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα ανάλογα με την ομάδα που εντάσσονται.

Γράφημα 2. Μέσος όρος απαντήσεων συμμετεχόντων εθισμένων στο διαδίκτυο (αριστερή στήλη) και ομάδας ελέγχου (δεξιά στήλη)

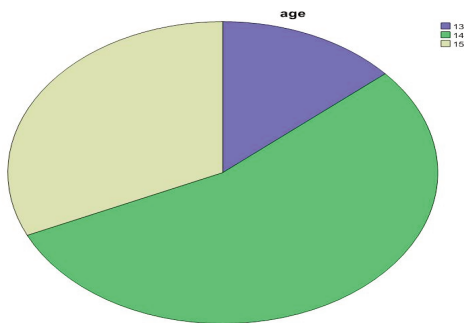
Προκειμένου να διερευνησουμε την υπόθεση εάν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο πραγματοποιήθηκε μονοπαραγοντική στατιστική ανάλυση διακύμανσης. Από τα αποτελέσματα που προέκυψαν δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις των συμμετεχόντων μια και $p>0.05$. Ωστό-

σο, στην ερώτηση πέντε οι συμμετέχοντες $F(1,98) 9,370 p<0.01$. Συγκεκριμένα, τα κορίτσια απάντησαν στατιστικά σημαντικά θετικά σε σχέση με τα αγόρια.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε μονοπαραγοντική στατιστική ανάλυση διακύμανσης προκειμένου να εντοπιστεί εάν τα παιδιά απαντούν διαφορετικά στο ερωτηματολόγιο ανάλογα με την ηλικία τους. Εντοπίστηκε, λοιπόν, ότι τα παιδιά απαντούν με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, εκτός από την ερώτηση 7 (έχετε πει ποτέ ψέματα σε ένα μέλος της οικογένειάς σας προκειμένου να αποκρύψετε την έκταση του προβλήματος) όπου $F(1,98) 3,40 p<0.05$. Παραρσιάζεται ότι οι συμμετέχοντες ηλικίας 14 ετών απάντησαν τις περισσότερες φορές θετικά στη συγκεκριμένη ερώτηση σε σχέση με αυτούς που εντάσσονταν σε άλλες ηλικιακές ομάδες.

Η στατιστική μας ανάλυση δεν θα ήταν ολοκληρωμένη εάν δεν καταγράφονταν και οι συχνότητες εμφάνισης του εθισμού, όπως αυτές αποτυπώνονται στο ερωτηματολόγιο, ανάλογα με το φύλο των συμμετεχόντων. Από τη συγκεκριμένη ανάλυση, εντοπίστηκε ότι το δείγμα των εθισμένων στο διαδίκτυο, όπως κρίνεται από την αξιολόγηση του ερωτηματολογίου, ($N=22$), συμμετέχουν σε ποσοστό 45,5% αγόρια και 54,5% κορίτσια.

Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι αναφορικά με την ηλικιακή αντιπροσώπευση της ερευνητικής ομάδας στην ομάδα των εθισμένων στο διαδίκτυο τα παιδιά που απάντησαν θετικά σε τουλάχιστον πέντε ερωτήσεις ήταν σε ποσοστό 54,5% στην ηλικία των δεκατεσσάρων ετών. Οι αναλογίες των συμμετεχόντων ανάλογα με την ηλικία παρουσιάζονται αναλυτικά στο γράφημα που ακολουθεί.

Γράφημα 3. Ηλικιακές αναλογίες συμμετεχόντων που εντάχθηκαν στην ομάδα των εθισμένων στο διαδίκτυο παιδιών

Τέλος, προκειμένου να ελέγξουμε την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε, μια και η μετάφρασή του έγινε από την ερευνητική ομάδα χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α . Με βάση τη συγκεκριμένη ανάλυση οι απαντήσεις των εξεταζομένων στην Ελληνική έκδοση του ερωτηματολογίου εθισμού της Young [1] ήταν 0.751, βαθμός αξιοπιστίας που κρίνεται αρκετά ικανοποιητικός από την ερευνητική ομάδα.

Συζήτηση

Κριτήριο αντίληψης του μεγέθους του προβλήματος, αποτελεί η ποσοτική καταγραφή μέσα από σταθμισμένες επιστημονικές κλίμακες, διαχωρισμού δηλαδή του εθισμένου στο διαδίκτυο πληθυσμού από αυτόν της ομάδας ελέγχου. Σε ένα τυχαίο δείγμα 100 μαθητών του αστικού συγκροτήματος του Βόλου, εντοπίσαμε εξάρτηση στη χρήση του διαδικτύου σε ποσοστό 22%. Το υψηλό αυτό ποσοστό είναι χαρακτηριστικό του μεγάλου κοινωνικού προβλήματος που ήδη έχει ανακύψει [32,39,40]. Στη σύγχρονη Ελληνική κοινωνία παρατηρούνται ποσοστά που την κατατάσσουν σε μια από τις πιο εθισμένες χώρες του πλανήτη. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι σε έρευνα που δημοσιεύθηκε το 2012 στο Χόνγκ Κονγκ το 26,4% ,3328 μαθητών ηλικίας 12.59 ± 0.74 χρονών, παρουσίασαν εθισμό στο διαδίκτυο [26]. Μελετώντας τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με το πρόβλημα του εθισμού στο διαδίκτυο διαπιστώνουμε μια συνεχώς αυξητική τάση του φαινομένου [27,28,29]. Ο εθισμός στις νέες τεχνολογίες, σύμφωνα με έρευνα της Ελληνικής Εταιρίας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο το 2008 είχε διαμορφωθεί από 11% έως 16%, ενώ συγκεκριμένα στην πόλη του Βόλου παρουσιάστηκε το υψηλότερο ποσοστό [30]. Αντίστοιχη έρευνα το 2009 στη Χίο [31] προσδιόρισε το ποσοστό εθισμού στο διαδίκτυο στο 15%. Σε πρόσφατη έρευνα το 2012 στην Κω [32] διαπιστώθηκε εθισμός σε ποσοστό 16,1% στον μαθητικό πληθυσμό. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2008 ήταν 11,3%, άρα και εδώ έχουμε ραγδαία αύξηση των ποσοστών εθισμού στο διαδίκτυο. Τα ποσοστά της έρευνας που διεξήχθη στην πόλη του Βόλου, είναι υψηλότερα. Μια πλειάδα αλληλένδετων παραγόντων φαίνεται να ευθύνονται για αυτό. Ο Βόλος είναι μεγαλύτερη πόλη, με εντονότερο το πρόβλημα της αποξένωσης των μαθητών και περισσότερες δυνατότητες πρόσβασης στο διαδίκτυο. Επιπροσθέτως το σύγχρονο περιβάλλον

της οικονομικής κρίσης, γενικότερα στο Ελλαδικό χώρο, υποθέτουμε ότι λειτουργεί ως καταλύτης στην αύξηση των ποσοστών εθισμού στο διαδίκτυο, καθώς το διαδίκτυο αποτελεί μέσο διαφυγής από τα προβλήματα της καθημερινότητας με σχεδόν μηδενικό κόστος. Η σχέση του εθισμού στο διαδίκτυο και της οικονομικής κρίσης αποτελεί πεδίο περαιτέρω επιστημονικής μελέτης.

Η έρευνά μας κατέδειξε ότι το φύλο του μαθητή δεν αποτελεί κριτήριο το οποίο αυξάνει ή ελαττώνει αντίστοιχα την πιθανότητα εθισμού στο διαδίκτυο, παρά το γεγονός ότι παρουσιάστηκε εντονότερο το πρόβλημα στα κορίτσια. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι τα στατιστικά δεδομένα της έρευνάς μας, εντόπισαν εθισμό στο διαδίκτυο σε ποσοστό 45,5% στα αγόρια και 54,5% στα κορίτσια. Σε παλαιότερη έρευνα στην Κίνα [33] (2004) είχε διαπιστωθεί εθισμός 56% στα αγόρια και 44% στα κορίτσια. Αντίστοιχη έρευνα (2006), στην Κίνα εντόπισε εθισμό σε αγόρια 51,3% και στα κορίτσια 48,7%. Παρατηρούμε αύξηση του ποσοστού εθισμού των κοριτσιών και εξισορρόπηση μεταξύ των φύλων. Το ποσοστό εθισμού επί των χρηστών του διαδικτύου, σε έρευνα στο Ελλαδικό χώρο (2009) [31], ήταν παρόμοιο με αυτό που προέκυψε στο ερευνητικό μας πρωτόκολλο. Συγκεκριμένα, ο εθισμός στο διαδίκτυο είχε ίση κατανομή και στα δύο φύλλα (50%). Παράλληλα, διαπιστώνεται ότι οι διαδικτυακές εφαρμογές που χρησιμοποιούνται κυρίως από τα κορίτσια είναι εφαρμογές επικοινωνίας (ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, κ.α.), ενώ τα αγόρια δείχνουν περισσότερο ευάλωτα στα διαδικτυακά παιχνίδια [35]. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με

την ραγδαία ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων της κοινωνικής δικτύωσης αύξησε δραματικά τα ποσοστά των εθισμένων κοριτσιών στο διαδίκτυο σε αντίθεση με αυτά των αγοριών.

Στην έρευνα διαπιστώθηκε ότι σε δείγμα εύρους ηλικιών από 13 έως 15 χρονών οι μαθητές που απάντησαν θετικά σε περισσότερες από 5 ερωτήσεις από το σύνολο των 8 βρίσκονται στην ηλικία των 14 ετών. Χαρακτηριστικά το ποσοστό των εθισμένων ηλικίας 14 ετών είναι 54,5 %, οπότε και οι ηλικίες 13 και 15 έχουν μαζί ποσοστό 45,5%.

Τέλος στο ερευνητικό πρωτόκολλο που εκπονήθηκε υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί. Συγκεκριμένα το δείγμα των 100 παιδιών είναι μικρό προκειμένου να εξαγάγουμε ασφαλή συμπεράσματα που αντιπροσωπεύουν το συνολικό μαθητικό πληθυσμό του αστικού κέντρου του Βόλου. Η έρευνα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σε μεγαλύτερο δείγμα, αλλά και με καλύτερη κατανομή στο σύνολο των σχολείων του νομού Μαγνησίας.

Ωστόσο, το μικρό δείγμα, χρησιμοποιήθηκε ως πιλότος για τη στάθμιση της προσαρμογής της δοκιμασίας στην Ελληνική γλώσσα. Το μεγάλο ποσοστό εθισμένων εφήβων στο διαδίκτυο, καθώς και οι στατιστικές εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν καταδεικνύει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων μας. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το συγκεκριμένο ερευνητικό πρωτόκολλο πρόκειται να χρησιμοποιηθούν και στην έρευνα με μεγαλύτερο τόσο αριθμητικά, όσο και ηλικιακά πρωτόκολλο, που αυτή τη στιγμή διεξάγεται από το Εργαστήριο Νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βιβλιογραφία

1. Young, K. S.). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior*, 1996; 1(3): 237-244
2. Nalwa & Anand Internet Addiction in Students: A Cause of Concern, *CyberPsychology & Behavior*, 2003; 6(6): 653-656.
3. Beard, K. W. Internet addiction: Current status and implications for employees, *Journal of Employment Counseling*, 2002; 39: 2-11.
4. Williams, A.L., & Merten, M. J. A review of online social networking profiles by adolescents : Implications for future research and intervention. *Adolescence*, 2008; 43(170): 253-274.
5. Beard, K. W. Internet addiction in children and adolescents. In C. B. Yarnall (Ed.). *Computer science research trends*, 2008: 59-70.
6. Kim, Jae Yop; Park, Soo Kyung; Cho, Choon Bum, Prevalence of Internet Addiction and Correlations with Family Factors among South Korean. Adolescents. *Adolescence*, 2008; 43: 895.
7. Young, K. S. Understanding online gaming addiction and treatment issues for adolescents. *American Journal of Family Therapy*, 2009; 37: 355 – 372
8. Goldberg, I. Internet addiction disorder, <<http://www.cog.brown.edu/brochure/people/duchon/humor/internet.addiction.html>>. 1996
9. Beard, K. W. , & Wolf, E. M. Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *CyberPsychology & Behavior* , 2001; 4: 377 - 383.

10. Greenfield, D. N. Psychological characteristics of compulsive internet use: A preliminary analysis. *CyberPsychology and Behavior*, 1999; 2(5): 403–412.
11. Modayil, M. V., Thompson, A. H., Varnhagen, S., and Wilson, D. R. Internet users' prior psychological and social difficulties. *CyberPsychology and Behavior*, 2003; 6(6): 585-590.
12. Suler, J. R. To get what you need: healthy and pathological Internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 1999; 2(5): 355-393.
13. Young, K. S. Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 2004; 48(4): 402-415.
14. Young Kimberly S., Carl J. Case, Internet Abuse in the Workplace: New Trends in Risk Management. *CyberPsychology & Behavior*. 2004; 7(1): 105-111.
15. Young Kimberly S. Cognitive Behavior Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications, *CyberPsychology & Behavior* 2007; 10(5): 671-679
16. Gresle & Lejoyeux. Phenomenology of Internet Addiction, *Psychology of Emotions, Motivations and Actions Internet Theory, Technology and applications* , e-book, 2001: 6-9.
17. Rachlin H. Why do people gamble and keep gambling despite heavy losses? *Psychological Science*, 1990; 1: 294-297
18. Walker. Some problems with the concept of “gambling addiction”: should theories of addiction be generalized to include excessive gambling? *Journal of Gambling Behavior*, 1989; 5: 179-200.
19. Griffiths, M. The cognitive psychology of gambling. *Journal of Gambling Studies*, 1990; 6: 31-42.
20. Keepers, C. A. Pathological preoccupation with video games. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 1990; 29: 49-50.
21. Lesieur, H. R., & Blume, S. B. Pathological gambling, eating disorders, and the psychoactive substance use disorders. *Comorbidity of Addictive and Psychiatric Disorders*, 1993: 89-102.
22. Morgan, W. Negative addiction in runners. *Physician and Sportsmedicine*, 1979; 7: 56-69.
23. Peele, S., & Brodsky, A. *Love and addiction*. Scarborough, Ontario: New American, 1979
24. Winn, M *The plug-in drug*. New York: Viking, 1983
25. Barber, A . Net's educational value questioned. *USA Today*, 1997: 4D
26. Shek, Daniel T.L. / Yu, Lu Internet addiction in Hong Kong adolescents: profiles and psychosocial correlates, *International Journal on Disability and Human Development*, Published Online: 27/02/2012 ,ISSN (Online) 2191-0367.
27. Levy, J., & Strombeck, R. Health benefits and risks of the Internet. *Journal of Medical Systems*, 2002; 26: 495–510.
28. Christakis, D. Internet addiction: A 21st century epidemic? *BMC Medicine*, 2010; 8: 61.
29. Siomos, K., Braimiotis, D., Floros, G., Dafoulis, V., & Angelopoulos, N. Insomnia symptoms among Greek adolescent students with excessive computer use. *Hippokratia*, 2010; 14: 203.
30. Siomos, K., Dafouli, E., Braimiotis, D., Mouzas, O., & Angelopoulos, N. Internet addiction among Greek adolescent students. *CyberPsychology & Behavior*, 2008; 11: 653–657.
31. Κυπαρίσση, Α. 1ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο. Έρευνα – Πρόληψη – Αντιμετώπιση των κινδύνων στη χρήση του διαδικτύου, Λάρισα 27-29 Νοεμβρίου 2009
32. Siomos, Floros, Fisoun, Dafouli, Farkonas, Elena Sergentani, Nikiforos Angelopoulo. Internet addiction in the island of Hippocrates: the associations between internet abuse and adolescent off-line behaviours, *Child and Adolescent Mental Health*, 2012; 17(1): 37-44
33. Shu Ching Yang, Chieh-Ju Tung. Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 2007; 23(1): 79-96
34. Cao, Su. Internet addiction among Chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child: Care, Health and Development*, 2007; 33(3): 275–281.
35. Louis Leung, Paul S. N. Lee, The influences of information literacy, internet addiction and parenting styles on internet risks. *New Media & Society*, 2011; 14(1): 117-136.
36. Mehroof, M., & Griffiths, M. D. Online gaming addiction: The role of sensation seeking, self-control, neuroticism, aggression, state anxiety, and trait anxiety. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 2010; 13: 313–316.
37. Shapira, N., Lessig, M., Goldsmith, T., Szabo, S., Lazoritz, M., Gold, M., et al. Problematic internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depression and Anxiety*, 2003; 17: 207–216.
38. Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, G., Filippopoulou, A., Tounissidou, D., Freskou, A., et al. Internet use and misuse: A multivariate regression analysis of the predictive factors of Internet use among Greek adolescents. *European journal of pediatrics*, 2009; 168: 655–665.
39. Young Kimberly, S. Psychology of computer use: xl. Addictive use of Internet : A case that breaks the stereotype, *Psychological Reports*, 1996; 79: 899-902.
40. Young, K., & de Abreu, C. *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*: Wiley, NJ., 2010